

Non scholae **Sed Vitae** discimus
Vereniging Vrienden Seniorenacademie HOVO Brabant

Met Sed Vitae op excursie naar Antwerpen

1 november 2024

Op een ietwat mistige Allerheiligen toog een groep van 35 Sed Vitaeleden per bus naar de tweede stad van onze zuiderburen. Het doel was een bezoek aan de grote James Ensor - tentoonstelling en een rondleiding in de Sint Pauluskerk van de Dominicaner monniken. De keuze van de dag – Allerheiligen – was voor beide onderwerpen van de excursie toepasselijk.

De Dominicanen vereren en bidden voor alle heiligen en gelovigen van de katholieke kerk terwijl de schilder overtuigd atheïst was maar tegelijkertijd in veel van zijn werken Jezus en andere religieuze onderwerpen centraal stelde.

Na aankomst in de havenstad genoten we eerst van koffie en koek bij Le Pain Quotidien. Daarna staken we om 11 uur de brede weg over naar het Museum voor Schone Kunsten.

Daar stonden rondleiders klaar om ons in te wijden in het werk van de beroemde Belgische schilder van moderne kunst, James Ensor. Een aantal excursiegangers had de HOVO-lezing van Josée Claassen over hem bijgewoond en was dus al enigszins ingevoerd in het werk van de schilder. Toch was er voor hen ook veel nieuws over het leven en werk van Ensor te horen en zien. Als aankomend kunstenaar liet hij zich leiden door werken van gevestigde namen als Monet en later Manet. In een poging van daaruit een eigen stijl te ontwikkelen botste Ensor met de gevestigde orde en werd hij afgewezen bij de Salons van de kunstacademies. Gelukkig was er een bemiddeld kunstkenner die een

groep jonge schilders de kans gaf hun eigen salons te organiseren. Bij Les XX's bepaalden de kunstenaars zelf welke werken zij instuurden. Zijn boosheid om niet erkend te worden als talentvol kunstenaar leidde tot wrok die zijn hele leven heeft geduurd, ook toen hij wel een gevierd schilder was en zijn werken ruim kon verkopen.

Ensor schilderde en tekende, dat laatste soms op tientallen vellen A4-papier die aan elkaar werden geplakt. Bekend bij het grote publiek is hij vooral door de kleurige schilderijen van koppen, maskers en geraamten/doodshoofden. Hij bleef altijd figuratief werken, ook in de periode tussen beide wereldoorlogen toen schilders als b.v. Mondriaan en Malevich non-figuratieve wegen insloegen. Ook opvallend is dat Ensor regelmatig naar onderwerpen uit vroegere perioden teruggreep, b.v. de huiskamer in de Oostendse Vlaanderenstraat waar hij woonde.

Tijd om terug te keren naar Le Pain Quotidien om de ontstane honger te stillen. Helaas was het brood van deze dag niet heel vers, maar de entourage en bediening waren zeer goed. Daarna was het tijd om ons verder terug in de geschiedenis te begeven.

De Sint Pauluskerk stamt uit het einde van de 13^e eeuw. Het huidige bouwwerk staat op de fundamenteën van de oude kerk. Door de gevolgen van de Sint-Elisabethsvloed (1421) krijgt het laaggelegen deel van Antwerpen te maken met veelvuldige overstromingen. Men besluit 4 meter hoger een nieuwe kerk te bouwen. Dit is de kern van de huidige Gotische kerk.

Naast de kerk wordt ook het klooster van de paters Dominicanen herbouwd. Tijdens de bouw die ruim een eeuw duurde werd de kerk eerst tijdens de Beeldenstorm van 1568 en later gedurende de Calvinistische jaren (1579-1585) beschadigd en geheel ontdaan van de Katholieke versieringen. Het huidige Barokke kerkinterieur is vanaf het herstel van de Katholieke eredienst aangebracht.

Het bekendst zijn de 15 schilderijen die de 15 rozenkransmysteriën verbeelden. Ze zijn bedoeld voor de ongeletterde gelovigen die zo de 15 belangrijkste momenten uit de levens van Maria en Jezus in zich kunnen opnemen. Daarnaast vallen de prachtig met houtsneden versierde biechtstoelen en het monumentale marmeren Portiekaltaar op.

Buiten de kerk op de plaats van het voormalige kerkhof is de Calvarietuin aangelegd. Aangezien een bedevaart naar Jeruzalem niet meer mogelijk was ontwierpen de Dominicanen een plaats waar het lijdensverhaal van Jezus uitgebeeld werd. Zo konden gelovigen toch een soort van bedevaart meemaken. Elk onderdeel van de lijdensweg en alle personen die er bij betrokken waren zijn door beelden zichtbaar.

Alles werd door de gids enthousiast en kennisvol uitgelegd en getoond. Toch is één correctie op zijn plaats: de naam Dominicanen is geen combinatie van *Cani Domini* (honden van de Heer). De Dominicanen zijn een bedelorde in 1215 gesticht door de Castiliaanse priester Dominicus Guzman.

Tijd om terug te gaan, maar niet zonder eerst onderweg in een voormalig dorpschooltje in Meer wat te drinken en indrukken uit te wisselen. Met dank aan de gidsen in Antwerpen en natuurlijk de onmisbare Francis Huisman gingen we tenslotte vermoeid maar voldaan richting Tilburg.

Tekst: *Ben Geutjes*

Foto's: *Alphons Raaijmakers / Francis Huisman*

Foto-impresie

James Ensor

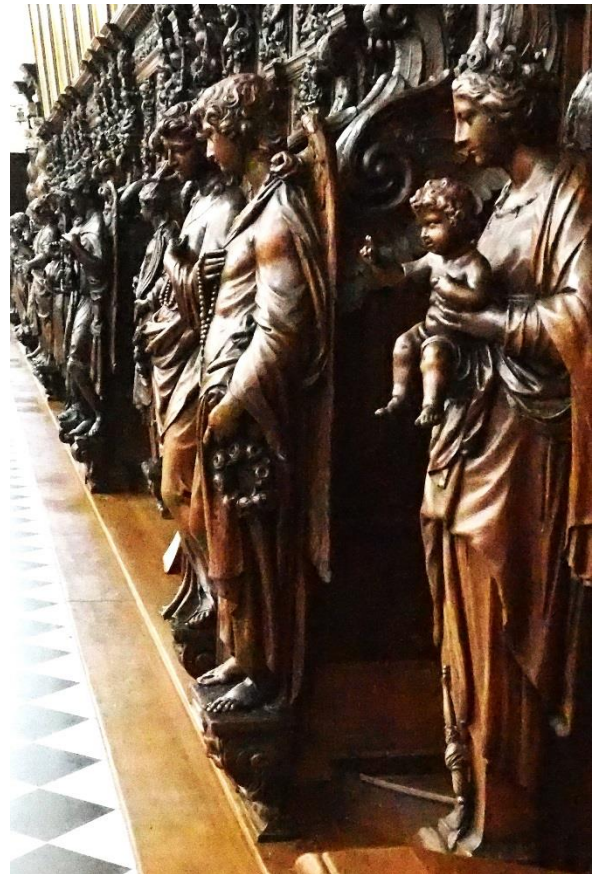
**Le Pain
Quotidien**

Sint Paulus - kerk

'De Lokalen' in Meer

'Klassenfoto', gemaakt door gastvrouw Els Schrijvers van De Lokalen in Meer

